

**ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΥΠΟΘΕΣΗ ΚΑΙ ΕΙΡΩΝΕΙΑ
ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΧΑΡΗ ΜΕΤΤΗ
«ΤΟ ΦΙΜΩΤΡΟ»**

της Δρ Φρόσως Κλαμπανιστή

**ΜΕΡΟΣ Ι
ΕΙΣΑΓΩΓΗ**

Είναι γνωστό ότι από την αρχή του εικοστού αιώνα το αστυνομικό διήγημα γνώρισε μεγάλη άνθιση και αποτέλεσε μια ξεχωριστή λογοτεχνική κατηγορία με τις δικές της παραμέτρους και κριτήρια προσέγγισης. Παράλληλα και η τέχνη του κινηματογράφου ασχολήθηκε με ανάλογα θέματα είτε μεταφέροντας στη μεγάλη οθόνη αστυνομικά διηγήματα είτε εξ αρχής συνθέτοντας υποθέσεις με χαρακτήρα κινηματογραφικό.

Στη συγκεκριμένη παρουσίαση θα αναφερθούμε στο έργο του Χάρη Μεττή, το οποίο φέρει τον τίτλο *το Φίμωτρο*. Πρόκειται για μια σειρά διηγημάτων, η οποία εκδόθηκε στο Λονδίνο το 2011. Θα ασχοληθούμε ειδικότερα με τη δομή της αστυνομικής υπόθεσης στο έργο αυτό, καθώς και ένα πολύ βασικό χαρακτηριστικό της αφηγηματικής τεχνικής του Χάρη Μεττή, την ειρωνεία στην αμοιβαία διαπλοκή της με την εξύφανση της αστυνομικής υπόθεσης των διηγημάτων του. Ως κείμενο αναφοράς θα χρησιμοποιήσουμε το διήγημα «*Το έξυπνο πουλί από τη μύτη πιάνεται*», το οποίο ευρίσκεται στις σελίδες 13-22 του παρόντος τόμου.

Με τον όρο *αστυνομική υπόθεση* εννοούμε την εξύφανση της υπόθεσης με χαρακτηριστικά στοιχεία το μυστήριο, την εμπλοκή της αστυνομίας στην εξέλιξη της ιστορίας, την λύση του μυστηρίου και την ακολουθούμενη κάθαρση, αλλά και τη χρήση του επιμυθίου, το οποίο αποτελεί βασικό γνώρισμα της αφηγηματικής τεχνικής του Χάρη Μεττή.

Με τον όρο *ειρωνεία* εννοούμε τις περιπτώσεις αυτοσαρκασμού του αφηγητή αλλά και τις σχολιαστικές του παρεμβάσεις σε καίρια σημεία της αφήγησης, στα οποία καταδεικνύει με λεπτότητα αλλά και διεισδυτική ματιά την ανθρώπινη ματαιοδοξία. Στο ίδιο πλαίσιο της ειρωνείας κινείται και το χιούμορ.

Με τον όρο *χιούμορ* ορίζουμε τις περιπτώσεις εκείνες μέσα στο πλαίσιο της αφήγησης στις οποίες ο συγγραφέας με τη χρήση της γλώσσας αποκαλύπτει και πάλι την ανθρώπινη μωρία αλλά και ομολογεί με το προσωπείο των ηρώων του και τη δική του, όπως και όλων μας, αυταπάτη και οίηση, οι οποίες συχνά οδηγούν τον άνθρωπο στην *αριστοτελικήν αμαρτίαν* και τον παρασύρουν στην *άτη* και στην καταστροφή.

Στο τέλος της παρουσίασής μας θα ακολουθήσει και μια συνολική θεώρηση και τυπολογία των περιπτώσεων της δομής της αστυνομικής υπόθεσης, της ειρωνείας και του χιούμορ, με βάση το σύνολο των επτά διηγημάτων που εμπεριέχονται στο «*Φίμωτρο*».

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

Ξεκινούμε από το συγκεκριμένο διήγημα, «*Το έξυπνο πουλί από τη μύτη πιάνεται*». Ο τόπος στον οποίο διεξάγεται η υπόθεση είναι το Λονδίνο. Αυτό δεν δηλώνεται εξ αρχής και προκαταβολικά, αλλά ενυφαίνεται στο εσωτερικό της αφήγησης. «... τον μηδαμινό μισθό μιας ολόκληρης εβδομάδας-τέσσερις και κάτι λίρες μεροκάματα την ώρα... Και ""...ένας παλιός, αδελφικός μου φίλος έχει μόλις έρθει από την πατρίδα...».

Η διήγηση εκκινεί με την αναφορά του αφηγητή σε έναν πρόσφατο αλλά όχι απομακρυσμένο από το παρόν, παρελθοντικό χρόνο, ώστε να δίνεται στον αναγνώστη η δυνατότητα να σχηματίζει στη φαντασία του την αναγκαία απόσταση από το αντικειμενικό παρόν και την καταβύθισή του στο χρόνο της ιστορίας. Δεν πρόκειται, όμως, για μονότροπη και μονοσήμαντη παρελθοντική αναφορά, διότι ο αφηγηματικός αυτός χρόνος θα προσλάβει στη συνέχεια της αφήγησης διάφορες κλίμακες παρελθοντικής καταβύθισης που συσχετίζονται μεταξύ τους άλλοτε εφραπτόμενες με το κειμενικό παρόν και άλλοτε σχηματίζοντας

ομόκεντρους κύκλους γύρω από ένα παλαιότερο ιστορικό υπόστρωμα το οποίο συνδέει τα πρόσωπα της αφήγησης μεταξύ τους καθοριστικά, αποτελώντας και το σημαντικότερο στοιχείο που τους συνδέει αινιγματικά για τον αναγνώστη κατά πρώτον.

Αυτό, λοιπόν, τον πολύπλοκο πέπλο του χρόνου, με τις δαιδαλώδεις διαδρομές του στο πριν και στο μετά, συνιστά το πρώτο και καίριο γνώρισμα της αστυνομικής δομής της αφηγηματικής τεχνικής του Χάρη Μεττή. Η δε αναφορά στο παρελθόν συνδέεται άρρηκτα με το παρόν, όσο και αν αυτό δεν είναι πρόδηλο εξ αρχής για τον αναγνώστη, αλλά αποτελεί το σημείο εκκίνησης από όπου ο αναγνώστης καλείται να ενταχθεί προκειμένου να παρακολουθήσει και να βιώσει την ιστορία. Έτσι ο αφηγητής τονίζει, ακολουθώντας την τεχνική *in medias res*, πως είναι νύχτα και μάλιστα προχωρημένη ώρα *-έντεκα και τέταρτο το βράδυ -με πολύ άσχημο καιρό- το τσουχτερό κρύο ...μ' ανάγκαζε να 'χω την καμπαρτίνα κουμπωμένη μέχρι το λαιμό.*

Μάλιστα τα στοιχεία που ήδη από την πρώτη στιγμή δημιουργούν την ατμόσφαιρα μυστηρίου και φόβου είναι το γεγονός πως τον αφηγητή τον ακολουθεί ένας άγνωστος, δήλωση με την οποία και εκκινεί το συγκεκριμένο διήγημα *-ήμουνα απολύτως βέβαιος πως μ' ακολουθούσε κάποιος από τη στιγμή που βγήκα από το σταθμό του τραίνου-*. Η ένταση μάλιστα αυξάνει καθώς ο αφηγητής τονίζει πως ο άνθρωπος που αισθάνεται ότι τον ακολουθεί είναι σε πολύ κοντινή απόσταση *-κάποιος με ακολουθούσε, δέκα μέτρα ή και λιγότερο πιο πίσω μου-* και τον οποίο αποκαλεί *άγνωστο κι αθέατο, συνοδό και ακόλουθό μου[...]* και *-ανεπιθύμητο και μυστηριώδη συνοδό.*

Το μυστήριο εντείνεται από την ομολογία του αφηγητή πως είναι εκ φύσεως δειλός και αυτό το γεγονός τον κάνει να μην μπορεί να αναμετρηθεί με καταστάσεις δύσκολες *-μιας και η άγαρμψη δειλία με συνόδευε παντού και πάντοτε από τότε που 'μουνα μικρό παιδάκι ...δειλόν εκ γενετής με αποκαλούσαν όλοι...*- Παράλληλα η δειλία του προσλαμβάνει και μια σκηνική υπόσταση, καθώς λόγω του καιρού φορά καμπαρτίνα, η οποία όμως τον καλύπτει σχεδόν απόλυτα *-το γιακά της σηκωμένο να μου σκεπάζει σχεδόν τ' αυτιά και το στόμα και να δίνει στο πρόσωπό μου την όψη ληστή που προσπαθεί να ξεφύγει κάθε ύποπτο βλέμμα..*- Αυτή όμως η σκηνική εμφάνιση, που υπαγορεύεται αντικειμενικά από τις καιρικές συνθήκες, λειτουργεί συμπληρωματικά στη συγκρότηση της ατμόσφαιρας μυστηρίου, καθώς δημιουργεί τον ένα βασικό πόλο της δομής της, από την πλευρά του αφηγητή που είναι και ένας από τους κύριους δρώντες στην ιστορία.

Ο άλλος πόλος είναι ο ανώνυμος και ανεπιθύμητος συνοδός που τον ακολουθεί αινιγματικά και ανεξήγητα μέσα στη νύχτα. Μάλιστα ο αφηγητής σε μορφή αντίστροφης προ-οικονομίας παρομοιάζει τη σκηνική του εμφάνιση με ληστή, γεγονός που επαυξάνει την αγωνιώδη ένταση της νυχτερινής πορείας του. Φυσικά η ιδιότητα του ληστή και του παράνομου προοιωνίζεται για το δεύτερο και αινιγματικό ακόμη πρόσωπο της ιστορίας, αλλά δυνητικά συνδέεται και με τον αφηγητή σε μικρότερο βαθμό, όπως θα φανεί στη συνέχεια.

Έτσι η αστυνομική ατμόσφαιρα έχει στηθεί: *νύχτα, ερημία, δύο ανώνυμοι και άγνωστοι κατά πρώτον μεταξύ τους πεζοί, από τους οποίους ο ένας εμφανίζεται επίμονος και αποφασιστικός στην παρακολούθηση του άλλου, καμπαρτίνα και καλυμμένο πρόσωπο του αφηγητή σε μορφή αντίστροφης σκηνικής εμφάνισης υπόπτου, φόβος.* Μάλιστα ο φόβος ως κυρίαρχο και καθοριστικό συναίσθημα μυστηρίου τονίζεται εμφαντικά από τον αφηγητή σε δύο επίπεδα: το ένα είναι ο φόβος για επικείμενο κρυολόγημα λόγω του άσχημου καιρού. Αυτός είναι ο άμεσος, προφανής και εύλογος φόβος, ο οποίος δημιουργεί μια ατμόσφαιρα συμπάθειας για τον αφηγητή εκ μέρους του αναγνώστη.

Ωστόσο ο φόβος αυτός μετασχηματίζεται στη συνέχεια και καθίσταται φόβος ουσιαστικός και συνδεδεμένος με την εξέλιξη της υπόθεσης, καθώς απορρέει από την ύπαρξη του ανώνυμου συνοδού, *-το τσουχτερό κρύο κι ο φόβος ο άτιμος πως το κρυολόγημα θα 'ταν αναπόφευκτο με τέτοιο βρωμόκαιρο...όμως η αλήθεια η καθαρή δεν ήταν αυτή, αλλά ο φόβος που μ' έζωνε σαν φίδι φαρμακερό...έκανα πως τάχα δεν γνοιαζόμουνα για τον άγνωστο κι*

αθέατο, συνοδό κι ακόλουθό μου...-Έτσι ο αναγνώστης δεν συμπαθεί απλώς τον αφηγητή αλλά αρχίζει να συμπάσχει μαζί του με την απρόβλεπτη νυκτερινή περιπέτειά του και την έμφυτη δειλία του.

Ο φόβος, λοιπόν, του αφηγητή είναι ουσιαστικά φόβος εσωτερικός και υπαρξιακός, ο οποίος λειτουργεί και προς την κατεύθυνση της εσωτερικής πλοκής της υπόθεσης, καθώς ενυφαίνεται με την αγωνία του αφηγητή για τον ανώνυμο συνοδό του. Με τον τρόπο αυτό ο φόβος εμποτίζει και τον αναγνώστη και τον καθιστά συμμετόχο στην ιστορία σε συνδυασμό με την περιέργεια να αποκαλυφθεί, έστω και μερικώς, η ταυτότητα του αδόκητου ξένου.

Ως προς το ζήτημα της ειρωνείας στη συγκεκριμένη περίπτωση, δηλαδή στο εισαγωγικό αυτό κείμενο του διηγήματος, παρατηρούμε από την πλευρά του αφηγητή την αυτοσύστασή του, τόσο με τον τρόπο που περιγράφει τη σκηνική του εμφάνιση, π.χ...*-ο γιακάς της καμπαρτίνας κράταγε το κεφάλι μου σαν πατικωμένο τελάρο-*, όσο και με τη χρήση των παρομοιώσεων...*-η άγαρμπη δειλία που με συνόδευε παντού και πάντοτε...*- αλλά και κυρίως με τη χρήση της παράθεσης, όταν πλέον ο αφηγητής αποφασίζει να αυτοσυστηθεί στους αναγνώστες - *...Δειλόν εκ γενετής ...Νέαρχος ο δειλός...*- Μάλιστα η επιτακτική επανάληψη του ίδιου κομβικού επιθέτου δυο φορές μέσα στην ίδια παράγραφο, σε συνδυασμό και με την εκτενή περιγραφή της παρούσας διστακτικότητας και φοβίας του αφηγητή, δημιουργεί ένα έντονο κλίμα ειρωνείας, το οποίο η παράθεση επισφραγίζει, με τον γενικευτικό και καθολικό της χαρακτήρα, αποβλέποντας με τον τρόπο αυτό στο να προσδώσει στον αφηγητή αυτό που ο ίδιος τόσο επίμονα και έντονα υπογράμμισε σε σχέση με το πρόσωπό του από την αρχή της ιστορίας.

Παράλληλα, το γεγονός ότι ο αφηγητής μοιάζει να ανησυχεί για τον άσχημο καιρό, καθώς βαδίζει προς το σπίτι του, σε συνδυασμό με τον ανώνυμο ακόλουθό του, που λογικά θα έπρεπε αποκλειστικά να τον απασχολεί, δημιουργεί μια επίταση στην ειρωνεία που επαυξάνεται με την παράλληλη αναφορά στο δομικό αυτό χαρακτηριστικό του και την αυτοανάλυσή του ως προς το θέμα της δειλίας.

Ακολουθεί η πρώτη καταβύθιση στο παρελθόν της παιδικής ηλικίας προκειμένου να προβληθεί η εγγενής δειλία. Εκ πρώτης όψεως θα σχηματιζόταν η εντύπωση ότι πρόκειται για μια ακόμη αυτοβιογραφική σύσταση. Όμως η αναδρομή αυτή εξεικονίζει προεξαγγελτικά την εξέλιξη της δράσης, καθώς αρχίζει ο αφηγητής να υφαίνει την ιστορία του με άξονα αυτό ακριβώς το χαρακτηριστικό της δειλίας. Έτσι, *η πρώτη φορά που δείλιασα ήταν όταν πήγαινα στο δημοτικό ,-τότε στον πόλεμο.* Εδώ, μάλιστα, αρχίζει να πλέκεται και ένα πρώτο νήμα αστυνομικής υπόθεσης, καθώς ο μικρός αφηγητής μπαίνει στον πειρασμό και μέσα στα σκοτεινά χρόνια του πολέμου και της στέρσης, θα κλέψει τα χρήματα του συμμαθητή του, του Λάζαρου.

Μάλιστα είναι χαρακτηριστικό και αυτό της ειρωνείας, ως τεχνικής της αφήγησης, το γεγονός ότι παρ' όλη τη δειλία του, ο μικρός αφηγητής την υπερβαίνει με έναν ανορθόδοξο τρόπο και αυτοδικαιώνεται από το ότι ο πόλεμος είναι δυστυχώς βίαιος διδάσκαλος, όπως τον αποκαλεί ο Θουκυδίδης. Επίσης, δεν σκέφτεται να τα επιστρέψει στον κάτοχό τους, διότι φοβάται την ποινή από το διευθυντή του σχολείου αλλά και την τιμωρία από την οικογένειά του. Μέσα στην παιδική αφέλεια και επινοητικότητα, ο μικρός αφηγητής αποφασίζει να ενεργήσει αθόρυβα, *-τα πετάω τα κλοπιμαία λεφτά, κρυφά, εννοείται, και χωρίς να με πάρει κανένας χαμπάρι, σε μια γωνιά του αποχωρητηρίου και τα βρίσκει σε λίγο- ποιος άλλος -ο ίδιος ο Λάζαρος, που απ' το πολύ το κλάμα και την αγωνία του είχε τρέξει εκεί προς νερού του.* Ένα κύριο χαρακτηριστικό ειρωνείας στο συγκεκριμένο περιστατικό είναι το ότι τα κλοπιμαία τοποθετήθηκαν στην τουαλέτα του σχολείου. Το καίριο όμως στοιχείο της ειρωνείας αναδίδεται από την απροσδόκητη έκβαση της υπόθεσης, καθώς το ξύλο δεν το εισπράττει ως τιμωρία ο αφηγητής, που θα έπρεπε, αν είχε το θάρρος να ομολογήσει την πράξη του, αλλά ο Λάζαρος, για την απροσεξία του και την πρόθεσή του να κατηγορήσει τους συμμαθητές του για κλοπή, κατά το λανθασμένο βέβαια συμπέρασμα του

διευθυντή...Μόνο ο φτωχός ο Λάζαρος ξυλοκοπήθηκε τότε από τον Διευθυντή άγρια και ανελέητα για την απροσεξία του να του πέσουν τα λεφτά στην τουαλέτα και ταυτόχρονα, του είπε -που ήτανε και το χειρότερο- να 'χει ρίξει κάθε είδους υποψίες σ' όλους τους αθώους συμμαθητές του. Ωστόσο η τιμωρία για το μικρό αφηγητή θα έλθει από τη μητέρα του, η οποία, αντιλαμβανόμενη τι είχε πράγματι συμβεί, τον τιμώρησε, λειτουργώντας η ίδια ως ανακριτής και δικαστής, στην προσπάθειά της να διδάξει στο μικρό παιδί την αρετή και την εντιμότητα.

Ο αφηγητής κλείνει αυτή την περίπτωση δειλίας και παρανομίας με την παρατήρηση ότι υπάρχουν ...μικρές, βέβαια, κι εν πολλοίς ασήμαντες κι αθώες, κι όχι ασφαλώς για τις μεγάλες τις κλοπές και τις ληστείες ...προ-οικονομώντας την προοδευτική αναγωγή σε άλλα περιστατικά της αφήγησης, τα οποία προοδευτικά επαυξάνουν την παρανομία αλλά και ενισχύουν τη δειλία του αφηγητή. Από την άποψη αυτή η δειλία και η παρανομία συνιστούν τους δυο βασικούς άξονες της αφήγησης γύρω από τους οποίους πλέκεται τόσο η αστυνομική υπόθεση όσο και η ειρωνεία μέσα στην παράνομη άνομη δράση.

Ακολουθεί η δεύτερη αναδρομή-καταβύθιση στο παρελθόν με εντονότερη αυτή τη φορά συνάφεια και συσχετισμό με τον κύριο άξονα της δράσης. Θα λέγαμε πως ο αφηγητής καταβάλλει προοδευτικές προσπάθειες μύησης του αναγνώστη στην κύρια γραμμή της δράσης εκκινώντας από το μακρινό παρελθόν των παιδικών χρόνων στα δύσκολα χρόνια του δεύτερου παγκόσμιου πολέμου. Μάλιστα, ενώ θα μπορούσε να σχηματιστεί η εντύπωση πως αυτές οι αναδρομές δεν σχετίζονται άμεσα, ωστόσο φωτίζουν το ήθος του αφηγητή, ο οποίος με την εγγενή δειλία του καθίσταται τελικά συνένοχος με άλλους δράστες κάθε φορά σε μια παράνομη πράξη, άλλοτε ασήμαντη σε σχέση με τα ευρύτερα κοινωνικά δεδομένα, άλλοτε όμως -και θα φανεί στην εξέλιξη της πλοκής- ιδιαίτερα επαχθής, οδυνηρή και επώδυνη μέσα στην τραγική έκβασή της. Από την άποψη αυτή η δεύτερη παρελθοντική αναδρομή εισάγει αποφασιστικά στον κύριο άξονα της δράσης, καθώς συνδέει τον αφηγητή με τον τωρινό άγνωστο συνοδοιπόρο του.

Οι γραμμές δράσης, λοιπόν, έχουν τις ρίζες και τις αιτιολογίες τους βαθειά στο παρελθόν και δένουν τους δρώντες σε ένα πυκνόν δίκτυον άτης, για να θυμηθούμε τον Αισχύλο. Στη δεύτερη παρελθοντική αναδρομή ο αφηγητής ανατρέχει και πάλι στα χρόνια της πείνας, της στέρησης και της φρίκης που σημάδεψε τα παιδικά του όνειρα ανεξίτηλα και καθοριστικά. Μέσα στη μαύρη σκιά του πολέμου ο αφηγητής δικαιώνει την παράνομη δράση μικρών και πεινασμένων παιδιών, όπως ο ίδιος, που σε συνέργεια με συνομηλίκους του έκλεβαν καρπούς από δέντρα ξένων και ευκατάστατων ιδιοκτητών προκειμένου να χορτάσουν κάπως στη βασανισμένη τους ζωή. ...Υπάρχουν, δηλαδή, κλοπές και κλοπές. Φτωχά παιδάκια, νηστικά, που περπατούσαμε, χειμώνα-καλοκαίρι, χωρίς παπούτσια, μέσα στα λασπόνερα και στην καμένη και τσουρουφλισμένη, από τον ήλιο, κι άνυδρη γη, και προσπαθούσαμε να χορτάσουμε την πείνα μας, σαν τα πτηνά του ουρανού, τσιμπολογώντας από δω κι από κει πότε σύκα και σταφύλια και πότε αγκινάρες και φρέσκα κουκιά, με τη διαφορά πως αυτά δεν ανήκαν σ' εμάς, αλλά στους κάπως ευκατάστατους συχωριανούς μας. Βέβαια η πράξη τους αυτή ενείχε εξαιρετικούς κινδύνους, καθώς, αν τους έπιαναν, υπήρχε η απειλή πως θα τους έστελναν σε σωφρονιστήριο ανηλίκων.

Εδώ τώρα ο αφηγητής θα εξειδικεύσει τη χρήση του πρώτου πληθυντικού προσώπου υπογραμμίζοντας πως ο συνένοχός του ήταν ο παιδικός του φίλος, ο Περικλής, ο οποίος θα είναι και ο τωρινός ακόλουθός του στο σκοτεινό δρόμο. Μάλιστα και η αναφορά στην κλοπή ποικίλων καρπών διενεργείται προοδευτικά και οδηγεί με την τελευταία λεκτική επισήμανση στον καρπό εκείνο που συνέδεσε στον πόλεμο τους δυο παράνομους και πεινασμένους δράστες: Πρόκειται για αγκινάρες. Από το σημείο αυτό θα ξεκινήσει εξειδικευτικά και μια λεπτομερέστερη παρελθοντική αναδρομή που συνδέει αποκλειστικά και καθοριστικά τους δύο μικρούς κλέπτες σε ένα περιστατικό που λόγω της ηλικίας και των δυσμενών συνθηκών εμπεριέχει και αρκετή δόση ειρωνείας.

Ο αφηγητής και ο Περικλής είχαν κλέψει δυο αγκινάρες από το κτήμα ενός φιλάργυρου και προφανώς σκληρού ιδιοκτήτη. Η ειρωνεία αναδύεται από τον χαρακτηρισμό του αφηγητή για το πρόσωπο αυτό, *...του τσιγκούναρου του Χαραλαμπή...* καθιστώντας εναργές, με τη χρήση του μεγεθυντικού, το εύρος της ασπλαχνίας του, αλλά και την κατεργαριά των μικρών. Τότε τα δυο παιδιά είχαν γλιτώσει με την παρέμβαση του μουκτάρη -του κοινοτάρχη- του χωριού. Αλλά οι δυο μικροί φίλοι συνδέθηκαν και σε μια ακόμη τότε παράνομη και μάλιστα εκδικητικά παράνομη δράση, της οποίας τα αίτια ο αφηγητής εντοπίζει σε εκείνα τα σκοτεινά χρόνια του πολέμου. Η ποινή για την κλοπή των αγκινάρων προήλθε από τους γονείς των δυο παιδιών, όμως η αίσθηση της βαθύτερης αδικίας που ρίζωνε στην ψυχή τους για το γεγονός πως κάποιος διέθεταν άφθονα τρόφιμα και κάποιος υπέφεραν απερίγραπτα από την πείνα, τους οδήγησε μέσα στην νύκτα *...τότε εμείς γλιστρήσαμε με κάθε φόβο και προφύλαξη, ως εκεί που ήταν στοιβαγμένα τα τεράστια σακιά ...τα γιομάτα με αγκινάρες του Χαραλαμπή του Καμπούρη.*

Η ειρωνεία στη συγκεκριμένη περίπτωση προκύπτει από την αυτοσύσταση των δυο παιδιών *...σαν έμπειροι κακούργοι...* καθώς με το στοιχείο της υπερβολής μεγεθύνει μια πράξη που ανάμεσα στα άλλα εμπεριέχει και παιδική κατεργαριά. Παράλληλα η μεταφορά *...με υπομονή γαϊδουρίσια...* σε συνδυασμό και πάλι με την λανθάνουσα μεγεθυντική χροιά του επιθέτου ως προς την εμβέλεια της πράξης, αλλά και το προσωνύμιο-παρωνύμιο του σκληρόκαρδου ιδιοκτήτη *...Καμπούρη...* καθώς και η αντίθεση ανάμεσα στην κατεργαριά των μικρών και την άπληστη σοβαροφάνεια του ενήλικα ιδιοκτήτη, δημιουργεί ένα κλίμα ειρωνείας και αστεϊσμού. Αυτός ο αστεϊσμός θα γίνει για τον άκαρδο ιδιοκτήτη μαύρο χιούμορ, καθώς *...Κι όλα εκείνα τα σακιά, σκίζοντάς τα με μαχαίρι, τα αδειάσαμε οι δυο μας όλα μες στον χωματόδρομο...*

Εδώ πρόκειται καθαρά για μια παιδική πράξη αντεκδίκησης απέναντι στην προκλητική αδικία των ανθρώπων. Βέβαια, ο αφηγητής στη συνέχεια θα διορθώσει τον πρώτο πληθυντικό αριθμό, τονίζοντας ότι την πράξη την έκανε ο Περικλής, αφού ο ίδιος δεν διέθετε την απαραίτητη τόλμη. Όμως, σε λανθάνουσα μορφή, ο πληθυντικός αποκαλύπτει την ηθική και συναισθηματική συννεοχή του αφηγητή, χαρακτηριστικό που λειτουργεί προεξαγγελτικά σε σχέση με την εξέλιξη της δράσης. Η αντίθεση ανάμεσα στον παράτολμο Περικλή και τον δειλό αφηγητή δημιουργεί από μόνη της στο συγκεκριμένο περιστατικό ατμόσφαιρα ειρωνείας που ενισχύεται από το ότι ο ένας αποκαλείται *μπαγάσας* και ο άλλος *...ο δειλός ...κι έτρεμα και κατουριόμουνα απ' το φόβο...* Έτσι το ουσιαστικό-προσωνύμιο αυτό αποδίδει εναργώς το κύριο χαρακτηριστικό του Περικλή προ-οικονομώντας την εκδίπλωσή του στη συνέχεια της αφήγησης.

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ

Ακολούθως ο αφηγητής προχωρεί στην αναλυτικότερη παρουσίαση της προσωπικότητας του Περικλή, τον οποίο δεν διστάζει να αποκαλεί και συνένοχό του, τουλάχιστον μέχρι στιγμής, για τις κατεργαριές των παιδικών τους χρόνων. Μάλιστα προχωρεί σε μια συνοπτική εξεικόνιση της προσωπικότητάς του με το συνοδευτικό παρωνύμιο, Περικλής ο Σεϊτάνης -ο Διάβολος- που διατρέχει μια μακρά σειρά ετών από το βάθος της παιδικής ηλικίας μέχρι το παρόν της αφηγηματικής δράσης. Έτσι, ο διαβόητος Περικλής θα εξελιχθεί σε έναν αμετανόητο άνθρωπο της παρανομίας, ο οποίος θα θεωρείται ύποπτος κατά καιρούς για διάφορες αξιόποινες πράξεις, αλλά θα εξασφαλίζει κάθε φορά αδιάσειστα άλλοθι προκειμένου να διαφύγει τη σύλληψη και, πολύ περισσότερο, την παρανομία.

Σε συγκριτική αντιπαράθεση, ο αφηγητής υπογραμμίζει πως το παρωνύμιο «Δειλός» το είχε αποδώσει ο Περικλής στον διστακτικό παιδικό του φίλο, αποκαλύπτοντας μια λανθάνουσα, στο διάστημα πολλών ετών, πικρία κυρίως ως προς αυτό το εγγενές χαρακτηριστικό, που ενδεχομένως τον παρεμπόδιζε από μια παράλληλη δράση με αυτή του Περικλή. Η διαφορά ως προς τα παρωνύμια είναι πως στον Περικλή οι συγχωριανοί του οι ίδιοι το είχαν αποδώσει και γνώριζαν πολύ καλά τη σημασία του, ενώ στην περίπτωση του αφηγητή τη σημασία της

λέξης δειλός δεν τη γνώριζαν. Από την άποψη αυτή το γεγονός τούτο λειτουργούσε ανακουφιστικά κυρίως ως προς την αποφυγή της δημοσιοποίησεως και ενδεχόμενης εκθέσεώς του στον στενό κοινωνικό περίγυρο του χωριού.

Η ζωή, λοιπόν, του Περικλή θα συνεχιζόταν μέσα σε προκλητικές δαπάνες κοινωνικής επίδειξης αλλά και επιδίωξη μιας τρυφηλής ζωής, στην οποία κυρίαρχη ιδεολογία είχε καταστεί ο αδίστακτος πλουτισμός και η ευδαιμονιστική νοοτροπία...*Και γελούσε σαν μικρό και αμέριμνο παιδάκι με την ξέχειλη καρδιά του από ξεγνοιασιά κι ευτυχία, την στιγμή που στο μυαλό του μελετούσε την επόμενη και, με κάθε λεπτομέρεια, την μεγάλη του ληστεία ή την άνομή του πράξη για να γίνει πλουσιότερος.*

Ύστερα από την αναλυτική καταγραφή των χαρακτηριστικών των δυο δρώντων, ο αφηγητής επανέρχεται στο παρόν της δράσης και υπογραμμίζει και πάλι τη δειλία του ως τον βασικό ανασταλτικό παράγοντα που τον εμποδίζει να στρέψει το κεφάλι του και να κοιτάξει ποιος τον ακολουθεί. Βέβαια στην προκειμένη περίπτωση δεν είναι μόνο η φυσική δειλία του, αλλά και ο πραγματικός φόβος για το ενδεχόμενο κάποιας ληστείας κυρίως λόγω του γεγονότος ότι ο αφηγητής είχε εισπράξει τον πενιχρό του μισθό και κατευθυνόταν προς το φτωχικό του σπίτι...*...και τις υπόλοιπες ώρες να τις βγάζω βιδωμένος στην παμπάλαια και μοναδική μου πολυθρόνα του εργένικου σπιτιού μου, να βλέπω και να ξαναβλέπω τις σαπουνόπερες στην τηλεόραση και να μην θέλω πια ν' ανοίξω και κάνα βιβλίο...*

Η ζωή του αφηγητή είναι, λοιπόν, διαμετρικά αντίθετη από τη ζωή του Περικλή σε όλα τα επίπεδα: προκλητική σπατάλη, παράτολμη δράση, παρανομία, αμοραλισμός και προπέτεια από τη μια πλευρά, στερημένη και φτωχική ζωή, δειλία, νομιμοφροσύνη, συστολή και διστακτικότητα από την άλλη πλευρά. Προκειμένου δε να εισαγάγει ο αφηγητής και ένα ακόμη βασικό πρόσωπο στη δράση, το οποίο θα εμπλακεί μάλιστα με καθοριστικό τρόπο, αναφέρεται, καθ' οδόν προς την οικία του, και στη σπιτονοικοκυρά του, η οποία θα είναι και το διπλό θύμα της ιστορίας: θύμα και από την πλευρά του αφηγητή καθώς...*...στα πενήντα της και βάλε, δεν έπαψε να με γλυκοκοιτάζει και να με ορέγεται -τρομάρα της- ή για μόνιμό της σύντροφο μες στην άκαρπη ζωή της, ή και γι' άντρα της ακόμα.* Όμως η γυναίκα αυτή θα είναι θύμα και από την πλευρά του Περικλή....

ΜΕΡΟΣ IV

Έτσι πλέον ο αφηγητής έχει δημιουργήσει όλο το πλαίσιο προκειμένου να εστιάσει στην κρίσιμη και καθοριστική στιγμή του παρόντος. Αν, μάλιστα, προσέξουμε, οι πληροφορίες που δίνονται στον αναγνώστη ως προς τους δυο βασικούς δρώντες περιστρέφονται γύρω από τη σταθερή τροχιά του μυστηρίου και της απάτης, καθώς και για τους δυο, αφηγητή και Περικλή, δεν δίνονται λεπτομέρειες αναφορικά με την οικογενειακή τους ζωή και την προσωπική πορεία τους στη ζωή. Οι πληροφορίες στρέφονται σταθερά γύρω από την κοινωνική τους ζωή, έστω και με την αρνητική-παραβατική συμπεριφορά ειδικά για τον Περικλή. Όμως ο κύκλος των φίλων, ο κοινωνικός περίγυρος και οι άλλες πτυχές του χαρακτήρα τους αποσιωπώνται, καθώς η βασικότερη μέριμνα του αφηγητή είναι η προβολή της διαμετρικά αντίθετης συμπεριφοράς των δύο προσώπων σε σχέση με την αξία της δικαιοσύνης.

Από την άποψη αυτή, έχει, λοιπόν, εξασφαλισθεί το απαραίτητο, και αφηγηματικά αλλά και δομικά κυρίως, πλέγμα του νόμου που οριοθετεί τις πράξεις των ηρώων είτε προς μια κατεύθυνση σύγκλισης και προσανατολισμού προς την έννομη και νομοταγή συμπεριφορά, (έστω και αν λανθάνει ειδικά στην περίπτωση του αφηγητή η κρυφή επιθυμία για αποκλίνουσα και παράνομη δραστηριότητα...*Ενώ εγώ Εκεί, μέσα στο βούρκο της δειλίας μου...*), είτε η περίπτωση της προπετούς και παράτολμης αλλά και παράνομης συμπεριφοράς του Περικλή, που απερίφραστα δηλώνεται και πολύ περισσότερο προκλητικά διαπράττεται -*Έτσι πια ο Περικλής θα γλεντούσε τη ζωή του στα ουζερί, στα καμπαρέ και στα ξενυχτάδικα και βάλε της γιομάτης πειρασμούς και πληθωρικής πρωτεύουσας.*- Ο Περικλής μάλιστα αποκλίνει

και από τον γραπτό και από τον ηθικό νόμο παραπαίοντας σε μια ζωή κραιπάλης και αναισχυντίας.

Η δράση αποκτά έντονο ενδιαφέρον καθώς ο αφηγητής φροντίζει να κορυφώσει την αγωνία του και να τη μεταφέρει και στον αναγνώστη από τη στιγμή που αποφασίζει και επιλέγει σκόπιμα να επιταχύνει τη δράση, προκαλώντας ανησυχία για την τύχη του. Με τον τρόπο αυτό η ατμόσφαιρα προσλαμβάνει τα χαρακτηριστικά μιας κινηματογραφικής σκηνής με *διώκτη και διωκόμενο*. Η επιτάχυνση αυτή δηλώνεται λεκτικά από τον αφηγητή αλλά και υπογραμμίζεται δραματικά, καθώς ο άγνωστος και οιονεί επικίνδυνος διώκτης τρέχει να προλάβει τον τρομοκρατημένο αφηγητή. *-Ξαφνικά το βήμα του άγνωστου πίσω μου επιταχύνθηκε. Το είχα νιώσει από την πρώτη στιγμή -όχι πια από διαίσθηση, αλλά ακούγοντάς τον να λαχανιάζει στο τρέξιμο-...*

Στο οριακό πλέον αυτό σημείο, στο οποίο ο αναγνώστης παρακολουθεί με κομμένη την ανάσα, η δράση προσγειώνεται σε μια εκπλήσσοσα κατά πρώτον αλλά και ανακουφιστική κατά δεύτερον αναγνώριση: Ο παράξενος και άγνωστος ξένος δεν είναι άλλος από τον Περικλή. Έτσι, το νήμα της μέχρι τώρα δράσης συνδέεται άμεσα και ευθέως με το παρελθόν, αλλά και προ-οικονομεί το ανάλογο μέλλον, λόγω του χαρακτήρα του Περικλή.

Αυτό κάνει αμέσως ο αφηγητής χρησιμοποιώντας ως σύνδεση την προσφώνηση του αφηγητή από τον Περικλή. *-Νέαρχε Δειλέ, στάσου ρε να σου μιλήσω!* Φυσικά η προσφώνηση, αλλά και το ύφος του λόγου του, αποκαλύπτουν ακόμη μια φορά την αυθάδεια και την προπέτειά του. Μόνο που τώρα η αναδρομή στο παρελθόν δεν σχετίζεται με την περίοδο της παιδικής ηλικίας αλλά με την ενήλικη φάση της ζωής και κατευθύνονται καίρια στην αστυνομική χροιά της δράσης. Πρόκειται για αστυνομική ανάμειξη σε παρελθούσα υπόθεση, καθώς ο Νέαρχος-αφηγητής είχε κληθεί στο αστυνομικό τμήμα προκειμένου να καταθέσει για τον Περικλή και μάλιστα εναντίον του.

Εδώ βλέπουμε να εκδιπλώνεται η προσωπικότητα του αφηγητή, ο οποίος βρέθηκε αρχικά σε αμηχανία αλλά, παρ' όλη την ομολογημένη από τον ίδιο δειλία του, απέφυγε να τον καταδώσει και μάλιστα βρέθηκε και σε ετοιμότητα, διότι πρόσεξε εξαιρετικά τις ερωτήσεις του αστυνόμου. Από την άποψη αυτή δεν θα μπορούσε, στο σημείο αυτό, να θεωρηθεί πλέον αποκλειστικά και μόνο δειλός, διότι αυτοελέγχεται και σταθμίζει τις απαντήσεις του, αποκλίνοντας από το νόμο, για χάρη του φίλου του. Βλέπουμε, δηλαδή, να έρχονται στην επιφάνεια οι λανθάνουσες προθέσεις, αν όχι για προφανή παρανομία, τουλάχιστον για συγκάλυψη, απόκρυψη και συννεοχή, γεγονός που καταδεικνύει πως στο Νέαρχο ενυπάρχουν πολλά στοιχεία από τον Περικλή.

Η ειρωνεία στη συγκεκριμένη περίπτωση αναδύεται από τις παρατηρήσεις του αφηγητή για τις ερωτήσεις του αστυνόμου, από τη χρήση μεταφοράς και λαϊκών λέξεων...*τον Περκλή τον είχανε μαγαλωώσει σαν ύποπτο ληστείας...ο αστυνόμος, όμως, με τη συνηθισμένη αφέλεια που χαρακτηρίζει τους πιο πολλούς γαλονάδες του γραφείου...* Έτσι, ο Νέαρχος δεν είναι δειλός και μάλιστα ο αφηγητής δεν χρησιμοποιεί, για το συγκεκριμένο περιστατικό, τη λέξη δειλία, αλλά τη λέξη αμηχανία. Το άλλοθι, μάλιστα, που είχε επινοήσει ο δαιμόνιος Περικλής υιοθετήθηκε αδιαμαρτύρητα και απροβλημάτιστα από το Νέαρχο, ο οποίος, μάλιστα, ενίσχυσε το άλλοθι αυτό και με την αποδοχή του αλλά και με την περαιτέρω ενορχήστρωσή του, προς επίρρωση της αθώωσης του Περικλή από την κατηγορία για διάπραξη ληστείας.

Ο Νέαρχος, λοιπόν, καθίσταται ένας δυνάμει Περικλής, αξιοποιώντας στην κατεύθυνση της συννεοχής όχι πλέον τη σιωπηρή ανοχή του, όπως γινόταν στα παιδικά τους χρόνια, αλλά την ενεργητική, αποφασιστική και στοχευμένη πρόθεση για συγκάλυψη της παρανομίας του. *...Τον γλίτωσα, όμως, από σίγουρη φυλάκιση, αφού και την κοπέλα της ιστορίας μας την είχα επιστρατεύσει λίγη ώρα αργότερα,* επινοώντας την ανηψιά της σπιτονοικοκυράς του, της δεσποινίδος Σόνιας. Εδώ για άλλη μια φορά προβάλλεται η γυναικεία αυτή προσωπικότητα, η οποία είχε άθελά της μετατραπεί σε όργανο συννεοχής από τον αφηγητή, εκμεταλλευόμενος τη συμπάθειά της προς το πρόσωπό του. Η προ-οικονομία είναι σαφέστατη, καθώς πολύ

σύντομα η γυναίκα αυτή, και πάλι άθελά της, θα εμπλακεί σε περισσότερο επικίνδυνη υπόθεση και θα καταστραφεί.

Ο Περικλής, σε αντάλλαγμα, είχε τότε υποσχεθεί στο Νέαρχο δώρα με καταναλωτικό χαρακτήρα, εικόνα άλλωστε του εαυτού του. Όμως, επειδή πρόκειται ουσιαστικά για αδίστακτο άτομο, η υπόσχεση του δώρου αυτοακυρώνεται, καθώς το υποσχεθέν αυτοκίνητο δεν αποτελούσε σε καμία περίπτωση επιθυμία και του αφηγητή, διότι... *Μέχρι και καινούργιο αυτοκίνητο, παρόλο που γνώριζε πως εγώ σιχαινόμουνα ακόμη και ν' ακούσω για οδηγούς και για μηχανοκίνητα οχήματα.* Το μόνο «δώρο» του Περικλή είναι τελικά ο ίδιος του ο εαυτός, δηλαδή η συνεχής εξαπάτηση και εκμετάλλευση, προς ίδιον όφελος, αφού μετέτρεψε τον αφηγητή σε στενό συνεργάτη και συνένοχό του κάθε φορά που ήθελε ένα πειστικό και ισχυρό άλλοθι.

Βέβαια, ο Νέαρχος εκδηλώνει τη δυσθυμία του, διότι δεν συναινεί προς τη συνεχή παραβατική συμπεριφορά και την ανομία, η οποία είχε πλέον καταστεί η πάγια νοοτροπία ή μάλλον η δικαιολογία της συνεχούς παράνομης δράσης του με το προσωπικό άλλοθι-δικαιολογία πως με τον τρόπο αυτό εξέφραζε τη σύγκρουσή του με την άδικη κατά τη γνώμη του κοινωνία, στην οποία ανταπέδιδε την αδικία.

Με την προ-οικονομία αυτή ο αφηγητής έχει ήδη προετοιμάσει τον αναγνώστη για την επανεμφάνιση του Περικλή στο κέντρο της δράσης και την αναμενόμενη και πάλι παράνομη πράξη του. Μόνο που τώρα τα πράγματα θα προσλάβουν μια απίστευτα δραματική εξέλιξη, καθώς η τωρινή απαίτηση του Περικλή για συνενοχή και συνέργεια του Νέαρχου απαιτεί τη συγκάλυψη δολοφονίας. Όμως, έχει και ο αφηγητής τις δικές του δικαιολογίες, προκειμένου να πείσει και τον εαυτό του κυρίως αλλά και τον αναγνώστη πως αναγκάστηκε να συμπράξει στην συγκάλυψη και στην προστασία που παρείχε προς τον Περικλή. Έτσι η δειλία κάνει και πάλι την εμφάνισή της μέσα σε ένα ζοφερό τώρα και σκοτεινό παρόν, στο οποίο το έγκλημα και η επικείμενη τιμωρία συμπορεύονται με τον έρωτα, την απάτη και την εκμετάλλευση και της σπιτονοικοκυράς.

Σε πρώτη, λοιπόν, φάση ο Νέαρχος λόγω της δειλίας του θα υποκύψει στην πίεση του Περικλή. *Πάντως -δεν του αρνήθηκα να τον φιλοξενήσω -στα κρυφά και με προφύλαξη, μπας και μας πάρει είδηση η Σόνια- μες στο μικρό μου το δωμάτιο, κλειδώνοντας αθόρυβα την πόρτα, τραβώντας τις κουρτίνες στο παράθυρο και χαμηλώνοντας το φως, μόλις να βλέπουμε. Έτσι μου 'χε ζητήσει ο Σεϊτάνης χαμηλόφωνα να κάνω, κι εγώ τον υπάκουσα δουλικά σε κάθε λεπτομέρεια-.*

Μέχρι το σημείο αυτό διαπιστώνουμε το σκηνοθετημένο φόντο της συγκάλυψης και της απόκρυψης του ενόχου, μέσα σε ένα πλαίσιο που με ψυχρό υπολογισμό επιλέγει ο ίδιος ο Περικλής. Ο αστυνομικός κλοιός προοιωνίζεται άμεσος, καθώς ο Περικλής κατηγορείται τώρα για ληστεία και δολοφονία, αναμενόμενες βέβαια ως πράξεις σε έναν άνθρωπο του οποίου η πολιτεία υπήρξε συνεχώς η παρανομία και η απάτη. Μόνο που τώρα έχουμε πλέον την κορύφωση και από την άποψη αυτή και η αναμενόμενη τιμωρία είναι προ των πυλών, όχι βέβαια για τον Περικλή -που φυσικά δεν πιστεύει πως θα τιμωρηθεί- αλλά μέσα στο πλαίσιο της άτης και της νεμέσεως, ο αναγνώστης την περιμένει. Σε μια στιγμιαία μάλιστα αντίδραση, ο Νέαρχος θα προτάξει τις αντιρρήσεις του, αφού βέβαια πληροφορήθηκε από τον Περικλή για τη βαρύτητα της τωρινής του πράξης.

Οι αντιρρήσεις του δεν σχετίζονται μόνο με το φόβο της τιμωρίας από τον ανθρώπινο νόμο αλλά και από τον άγραφο ηθικό νόμο, καθώς ο Περικλής έχει τώρα εμπλακεί σε αφαίρεση ανθρώπινης ζωής. Και ο ίδιος ο αφηγητής απορεί πώς κατόρθωσε να προβάλει για πρώτη φορά τις αντιρρήσεις του, αλλά σπεύδει να υπογραμμίσει πως αυτό ήταν στιγμιαίο, διότι ο Περικλής, προκειμένου να διασωθεί από τη σύλληψη και την τιμωρία, δεν θα διστάσει να απειλήσει και να εκβιάσει μάλιστα τον αφηγητή, για συνέργεια, κλεπταποδοχή, δόλο και απάτη. Σε αντίθεση με τη φυσική δειλία του αφηγητή, έχουμε μπροστά μας έναν αδίστακτο εγκληματία, ο οποίος θα χρησιμοποιήσει κάθε μέσο προκειμένου να διαφύγει τη σύλληψη.

Στο σημείο αυτό ο Περικλής αποκαλύπτει τον κυνισμό και τον αμοραλισμό του στο μέγιστο βαθμό...*Η με κρύβεις και γλιτώνω τη φυλάκιση και πάλι, ή σε κουβαλώ κι εσένα μες στον μαύρο, δίχως τέλος, πάτο της καταστροφής ...*

Με τον τρόπο αυτό, ο Περικλής είχε εξασφαλίσει την πλήρη υποταγή του Νέαρχου από τη στιγμή μάλιστα που εντελώς υποκριτικά δήλωνε πως ήθελε να φύγει, ακριβώς για να έχει εκβιαστικά εξασφαλισμένη την πλήρη συναίνεση του δειλού αφηγητή. Έτσι, ο Νέαρχος θα βρεθεί στη δεινή θέση να ικετεύει και να παρακαλεί τον Περικλή να μείνει. Διαπιστώνουμε μια αντιστροφή στους ρόλους, καθώς από τη μια πλευρά ο αφηγητής, ενώ αρχικά δέχθηκε την αίτηση για βοήθεια από τον παιδικό του φίλο, τώρα τον παρακαλεί ο ίδιος, εγκλωβισμένος καθώς είναι στη φρικτή πλεκτάνη του Περικλή. Ο άνθρωπος αυτός, διαπράττοντας συνεχώς παρανομίες και αδικίες, θα επιδιώξει να καθυποτάξει πλήρως τα θύματά του, τον αφηγητή και τη Σόνια.

Έτσι, ο Νέαρχος θα αναγκαστεί να ενδυσθεί το χαρακτήρα του Περικλή και να επιστρατεύσει την υποκριτική ικεσία σε συνδυασμό με τη συναισθηματική εκμετάλλευση προς τη Σόνια, προκειμένου να αποφύγει τις δίκαιες υποψίες της αλλά και το άμεσο και προφανές ενδεχόμενο της καταγγελίας στην αστυνομία. Ο Νέαρχος, λοιπόν, ως άλλος Περικλής, αλλά και ως άλλος Οδυσσέας, με τις πλαστές του αφηγήσεις εξασφαλίζει τη συναίνεση της Σόνιας, παρουσιάζοντας τον Περικλή ως ξένο, ευκατάστατο ναυτικό, ο οποίος επιθυμεί να παραμείνει και να δημιουργήσει οικογένεια στην Αγγλία, υποδηλώνοντας σαφώς πως δυνητικά και η ίδια θα μπορούσε να διαδραματίσει τον ενδεχόμενο ρόλο μιας μελλοντικής συζύγου. Παράλληλα, θα ενισχύσει τη συναίνεσή της με την πρόσθετη δική της αποζημίωση για το χρονικό διάστημα της φιλοξενίας του ξένου.

Η ειρωνεία στη συγκεκριμένη ενότητα πηγάζει κατά πρώτον από την παρουσίαση του Περικλή ως ανθρώπου έντιμου, μετρημένου και σοβαρού...*Έχει κι αρκετά λεφτά κι είναι δουλευτής και τίμιος, να ριζώσει πια εδώ και να κάνει οικογένεια...* Από την άλλη πλευρά η ειρωνεία αναδύεται από την εξαπάτηση και τη συναισθηματική εκμετάλλευση της σπιτονοικοκυράς, μάλιστα από τον τρόπο που ο αφηγητής περιγράφει τις αντιδράσεις της Σόνιας κατά τη διάρκεια της υποκριτικής ικεσίας από το Νέαρχο -οιονεί Περικλή. ....*Ενιωθα και τον παλμό της ν' ανεβαίνει προς τα ύψη, όταν προσπαθούσα να την κάνω, με τον ύπουλό μου τρόπο, να πιστέψει πως εκείνο το "με το αζημίωτο, βέβαια" εξυπονοούσε, οπωσδήποτε, και την ικανοποίηση των ονείρων της για μένα σαν σύντροφο πια μόνιμο της γεροντοκοριτσιίστικης ζωής της...*

Πρόκειται για ειρωνεία διπλή, διότι την εκμεταλλεύεται τόσο ως προς το πρόσωπο που πρόκειται να φιλοξενηθεί, όσο και ως προς την ειλικρίνεια των υποτιθέμενων συναισθημάτων. Μάλιστα η ειρωνεία επαυξάνεται, καθώς η Σόνια όχι μόνο άμεσα ανταποκρίνεται και πρόθυμα συναινεί μέσα στη άγνοιά της, αλλά ανταποκρίνεται και συναισθηματικά καθώς χρησιμοποιεί το πρώτο πληθυντικό πρόσωπο για να τονίσει την πλήρη ένταξή της μέσα σε ένα κοινό πλαίσιο δράσης και επιδιώξεων...*Πόρτα κι όλα τα παράθυρα του δικού μας του σπιτιού-κι εκείνο του "δικού μας" το τόνισε ιδιαίτερα- κι αυτά κλειστά και κλειδωμένα, που να μην πηγαίνει ούτε γάτα ούτε μύγα, κύριε Νέαρχέ μου...*

Παρατηρείται, ωστόσο, μια διστακτικότητα και ηθικοί ενδοιασμοί από την πλευρά του Νέαρχου αναφορικά με την εξαπάτηση της Σόνιας. Αισθανόμενος πως εκμεταλλεύεται το συναισθηματισμό της, ο αφηγητής θέλει να αποκαλύψει όλη την αλήθεια και να τη διασώσει. Όμως, από την άλλη πλευρά, επικρέμαται η απειλή και ο εκβιασμός του Περικλή σχετικά με την ενοχοποίηση του Νέαρχου. Σταθμίζοντας, λοιπόν, τα δυο ενδεχόμενα, ο Νέαρχος θα προκρίνει την αυτοπροστασία του και θα θυσιάσει τη Σόνια, με τη δικαιολογία πως οι δειλοί δεν αποφασίζουν οι ίδιοι αλλά υπακούουν σε δυνάμεις και καταστάσεις ανώτερές τους. Μάλιστα επαυξάνει τη βαρύτητα της δικαιολογίας με την πρόσθετη παρατήρηση πως, εκτός από δειλός, ανήκει και στην κατηγορία των αδικημένων και εξαπατημένων της ζωής.

Τα γεγονότα θα εξελιχθούν πάρα πολύ γρήγορα και μάλιστα με την αναμενόμενη πορεία της τίσεως γνωρίζοντας και *περιπέτεια* με την αριστοτελική έννοια του όρου και συνάμα όλη την έκταση της τραγικής πλέον ειρωνείας που συνδέεται άμεσα με την αλαζονεία και την ηθική τύφλωση των δρώντων. Ο Περικλής, θεωρώντας τον εαυτό του απόλυτο κυρίαρχο του παιχνιδιού και με την αλαζονική ψευδαίσθηση ότι ελέγχει και διευθύνει τους ανθρώπους κατά το δοκούν, εγκαθίσταται ως δεσπότης και από τη μία πλευρά εκμεταλλεύεται τη συναισθηματική αφέλεια της Σόνιας και από την άλλη τη δουλική υπακοή του Νέαρχου. Η ειρωνεία αναδύεται από την περιγραφή του αφηγητή καθώς με τη χρήση των εισαγωγικών ο Περικλής αποκαλείται φίλτατος, ενώ από την άλλη με τη χρήση της μεταφοράς επιτείνει την φαιδρότητα και φαυλότητα της κατάστασης, καθώς...*δίνοντας, από τη μια, δυναμωτικές πολύ ενέσεις στην ενεργητικότητα της... Σόνιας, σ' εμένα όμως μουρουνέλαιο πικρό και μισητό καθαρικό...*

Έχουμε, λοιπόν, δυο ζευγάρια συνενόχων: από τη μια είναι ο Περικλής και ο Νέαρχος, από την άλλη ο Περικλής και άθελά της η Σόνια. Ο αφηγητής χαρακτηρίζει γελοία και μακάβρια κωμωδία την όλη κατάσταση, καθώς ανάμεσά τους κυριαρχεί η υποκρισία και η συγκάλυψη αξιόποινων πράξεων ηθελημένων και μη. Η μεταβολή των πραττομένων θα συντελεσθεί από τη στιγμή που ο Περικλής, για να διασφαλίσει έτι περαιτέρω τη θέση του, θα θελήσει να εκμεταλλευθεί και ο ίδιος ερωτικά την επιπόλαιη Σόνια.

Στο ερωτικό, λοιπόν, τρίγωνο που έτεινε να σχηματισθεί ως από μηχανής θεός, κατά τη ρήση του αφηγητή, παρουσιάζεται η επιθυμία του Περικλή να φύγει ο Νέαρχος από το σπίτι. Σε ειρωνική, μάλιστα, αντιστροφή με την προηγηθείσα δήθεν επιθυμία του Περικλή να φύγει από το σπίτι προκειμένου να εκβιάσει τη συναίνεση του Νέαρχου, τώρα υποκριτικά και πάλι ο Περικλής, με υπονοούμενα και από τη συνολική στάση του, υπέδειξε στο Νέαρχο την αποχώρηση από το σπίτι των “ερωτευμένων”, δηλώνοντας βέβαια υποκριτικά πως δεν είχε καμία τέτοια πρόθεση.

Ενισχυτικό ρόλο, και εδώ έγκειται να διαδραματίσει, κατά μέγιστο βαθμό, η τραγική ειρωνεία, μέσω της Σόνιας, η οποία νομίζει ότι θα ζήσει έναν ανεπανάληπτο έρωτα. Αλλά και ο Περικλής παραγνώρισε και υποτίμησε πόσο επισφαλής ήταν και η δικιά του θέση, παρασυρμένος από την πεποίθηση ότι είχε διαφύγει κάθε κίνδυνο.

ΜΕΡΟΣ V

Η τιμωρία δεν θα αργήσει να έλθει και, μάλιστα, με ακούσιο όργανο τη σπιτονοικοκυρά και απρόβλεπτους παράγοντες στη δραματική εξέλιξη κατά πρώτον την παρατηρητικότητα μιας γειτόνισσας που εντόπισε, ύστερα από την προσεκτική αναχώρηση για άγνωστη κατοικία του αφηγητή, το γεγονός πως η Σόνια ψώνιζε για δύο άτομα. Έτσι, μετέδωσε τη διαπίστωση ύστερα από προσεκτική παρακολούθηση, δίκην ιδιωτικού αστυνομικού, στον κρεοπώλη, στον περιπτερά και στον μπακάλη. Αυτοί, μάλιστα, θα καταγγείλουν το περιστατικό στην αστυνομία και τα γεγονότα θα εξελιχθούν ταχύτατα.

Ο αφηγητής, έχοντας τώρα ο ίδιος ατράνταχτο άλλοθι, αφού είχε αποχωρήσει από το σπίτι των ενόχων και συνενόχων, πληροφορείται πλέον την αναμενόμενη έκβαση από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Οι δυο συνένοχοι θα οδηγηθούν σε χωριστές φυλακές, ενώ ο Νέαρχος θα βρει την πολυπόθητη λύτρωσή του, αφού ο βασανιστής και εκβιαστής της ζωής του Περικλής δεν μπορεί πλέον να τον βλάψει και να τον εκμεταλλευθεί. Με τον τρόπο αυτό αποβάλλει τη δειλία του και αποκτά την αυτοπεποίθησή του. Το διήγημα κλείνει με την ειρωνική αναφορά στον παιδικό φίλο Περικλή, που άθελά του, βέβαια, αλλά με τις ενέργειές του απάλλαξε τον αφηγητή από το βασανιστικό συναίσθημα της αυτό-υποτίμησης και το χαρακτηριστικό της δειλίας. Από την άποψη αυτή δικαιολογείται και ο καυστικά ειρωνικός τίτλος του διηγήματος: «Το έξυπνο πουλί από τη μύτη πιάνεται».